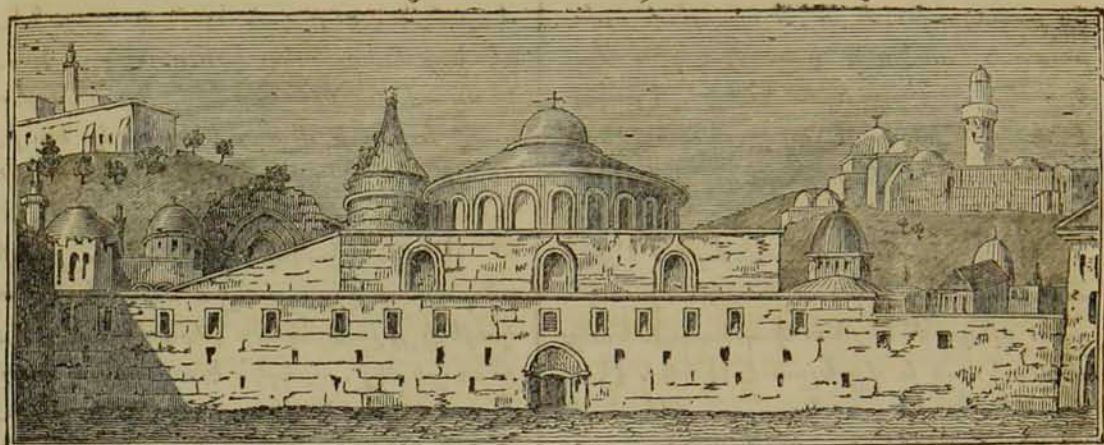

ՎԵՑԵՐՈՐԴ ՏՎԻ
ԹԻՒ 11.

Ա Մ Ս Ա Գ Ի Ր

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 30.
1871.

Ա. Զ. Գ. Ս. Յ. Ի. Ն., Բ. Ա. Ն. Ս. Ս. Ի. Բ. Ա. Կ. Ա. Ն. Ե. Ի. Գ. Բ. Ա. Գ. Ի. Տ. Ա. Կ. Ա. Ն.

Կ Տ Ա Կ Ս Գ Ի Ր

ԲԱՐԵՀԱՄԲԱԻ ՅԱԿՈԲ ԷՖԷՆՏԻ ԱՇԼԴԵԱՆ ԿԵՍԱՐԱՅԻՈՅ

Երբ մարդոց գործը կը խօսի, լեզուին և գրչին խօսելու շատ բաժին չը մնար։ Վասն զի առաքինի գործը առաւել պերճախօս է քան թէ լեզուն և գրիչը։ Առաքինի գործը ազդեցութիւն և տպաւորութիւն ունի նաեւ այնպիսի մտքերու և սրտերու վրայ, զորս չարժեքու և համոզելու համար բաւական չեն շատ անգամ լեզուի և գրչի բովանդակ ուժգնութիւնն ու զօրութիւնը։ Իսկ գործն եւս այնչափ աւելի պերճախօս է և աւելի համոզիչ, որչափ մեծ է իւր նպատակը, մեծ է իւր արդիւնքը և անմահ է իւր անւողութիւնը։ Այսպիսի բարեքնը

պատակ մեծագործութեանց մէջ ի բաւամբ առաջին տեղին կը գրաւեն այնպիսիները, որոնք, զանազան ժամանակ, զանազան անձանց ձեռքով կատարուած են և կը կատարուին ընդհանրութեան օգտի համար, սրտի և մտքի մշակութիւնը հանրացնելու համար, լոյսը և գիտութիւնը ծաւալելու համար, միով բանիւ, դատաւարակութիւնը և կրթութիւնը քաջաբերելու համար։

Ինչպէս ուրիշ ազգաց, նոյնպէս մեր Ազգին մէջ եւս, եղած են և կան մեծագործ անձինք, որոց արտքը և անունը օրհնութեամբ կը յիշուին և

կը քարոզուին, և ահա այսպիսի սրկաբարձործ անձանց դատակարգին կը պատկանի Ալքեան Սեծ. Յակոբ էֆէնտին իւր զուարթ առատաձեռնութեամբ և իւր բարենպաստակ Ալքախֆրով:

Ս. Աթուս, որ համօրէն Ալքի ամենաինձ պարծանքներէն մին է, շատ անգամ և շատ կարօտութեանց մէջ տեսած և վայելած է Սեծ. Յակոբ էֆէնտին բարեպաշտութեան և ազգասիրութեան արգիւնքները, և ահա այս անգամ զուարթ սրտիւ և ջերմագին օրհնութեամբ կ'ընդունի նորա ազգաշահ Կոսկադիրը՝ կտակեալ գումարով հանդերձ, յօգուտ յառանգաւորաց Վարժարանի, ի յառաջագիմութիւն հայասեռ մանկուոյն:

Կոսկադրէն արդէն իւրաքանչիւր որ կարող է տեսնել և ճանաչել Սեծ. Կոսկարարի գեղեցիկ բաղձանքն ու նպատակը. վասն զի ամեն կտակ՝ կը տակոյդի կամաց և փափաքանաց յայտագիրնէ: Աստուածաշունչ մատեանն ինքնին Կոսկարան կը կոչուի, աստուածային կամաց և բարութեանց բովանդակիչ լինելոյն համար: Այսպէս են, ի մասնաւորի, և մարդկանց Կոսկաքիրները, որոնք իրենց դիտաւորութեան և ըղձից պատկերն են: Ի՞նչ է Սեծ. Յակոբ էֆէնտին իղձը: — Հայ մանկուոյն բարոյական և մտաւոր զարգացումը: Սեծ է արդարեւ սոյն իղձը, սքանչելի է այս փափաքը, և ահա սոյն փափաքը իրաքոյժելու եւ արգիւնաւորելու համար է, որ կը կտակէ և կ'աւանդէ մեծանունն Ալքեան իւր քրտանց արդար վաստակոյ մի մասը Ս. Աթուս յառանգաւորաց Վարժարանին, ուր զանազան դաստնէրէ հայ մանուկներ կ'ուսանին: Օրհնեալ լինին ամենքը, որոնք այսպէս սրտի և մտքի մշակութեան կը նուիրեն իրենց նիւթական և բարոյական քիրտն ու վաստակը:

Սեծ. Յակոբ էֆէնտին, քանի անգամ որ Արուստղէմ եկած է, միշտ գովելի յիշատակներ թողած է Ս. Աթուս մէջ, այսպէս է նա ամեն տեղ իւր առատաձեռնութեամբ և ողորմածութեամբ: Նա այն անձինքներէն է, որոնք ուր որ շրջին, ինչ տեղէ որ անցնին, ծաղիկներ կը բուսնին իրենց հետքերուն տեղը: Այս բարեգործ Հայազգին, քանի մի ամիս մնալով Ս. Աթուս մէջ, իւր բարեպաշտական տուրքերով Սխաբանութիւնը միւլթարելէն, իւր այցելութիւններով Վարժարանի յառանգաւորները քաջալերելէն և իւր անմահ Կոսկը աւանդելէն զինի, իւր ուղեւորութեան օրը վերստին այցելութեան եկաւ ի Վարժարան Ս. Պատրիարքի հետ միասին, և իւր խրախոյսները տալով և մատաղերամ մանկանց երախտագիտական գոհութիւնը և շնորհակալութիւնը ընդունելով վերադարձաւ յԱլէքսանդրիա, ուղեկցութեամբ Ս. Պատրիարքին մինչեւ ի Յոպպէ: Վերադարձաւ նա, բայց մնաց իւր մեծագործութիւնն, որ դարուց ի դարս պիտի քարոզուի:

Արդ՝ քաղցր պարտք կը համարիմք հրատարակել, յուրախութիւն մեր ազնեից, թէ Սեծ. Ալքեանի Ալքախֆիրը, թէ Ս. Աթուս կտակակատարութեան Խոտոմնագիրը և թէ ի դիմաց յառանգաւորաց կարգացուած փոքրիկ ճառը:

Արդ՝ քաղցր պարտք կը համարիմք հրատարակել, յուրախութիւն մեր ազնեից, թէ Սեծ. Ալքեանի Ալքախֆիրը, թէ Ս. Աթուս կտակակատարութեան Խոտոմնագիրը և թէ ի դիմաց յառանգաւորաց կարգացուած փոքրիկ ճառը:

ՅԱՆՈՒՆ ՀՕՐ ԵՒ ՈՐԴՒՈՅ ԵՒ ՀՈԳՒՈՅՆ
ՍՐԲՈՅ, ԱՄԷՆ

Եւս ստորագրեալս՝ Սահտեսի Յա-
կովը, Ալքեան տոհմէն, բնիկ Կեսա-
րիոյ թաղաւ գիւղացի, և այժմ բնա-
կիչ Աղէքսանդրիոյ, մահկանացու ը-
լալս գիտնալով և առ Ազգն իմ ունե-
ցած պարտաւորութիւնս ճանչնալով,
ինքնայորդոր և յօժար կամօքս ու
խորհրդովս Կոտակաւ կըթողում Սուրբ
Երուստղէմի լաւանգաւորաց Վար-
ժարանի յառաջագիմութեան համար
երկու հաշար վեց հարիւր յիսուս եւ ին
ոսի (2657) :

Իմ փափաքս և նպատակս, երկար
ժամանակէն ՚ի վեր Ազգիս հաստա-
տուն բարիք մը ընել՝ և նուիրական
պարտքս կատարել ըլլալով, Կոտակիս
արդիւնաւորութեան և յարատեւու-
թեան համար, զայն հետեւեալ պայ-
մաններու վրայ կը հաստատեմ և կը
հիմնեմ :

Ա. — Իմ կամքս է, որ իմ կտակած
գումարէն երկու հաշար (Օսմանեան ոսկին
իբրեւ մայր գումար և դրամագլուխ
ամենեւին չը պիտի պակսի, այլ միշտ
օրինաւոր շահեցողութեան մէջ պէտք
է մնայ : Իսկ մնացեալ 657 ոսկի գու-
մարէն ՚ի բաց հանելով Ս. Աթոռոյն
Տպարանին կցուած մասին նորոգու-
թեան և ընդարձակութեան ծախքը՝
274 ոսկի, որ իմ հաճութեամբ և գի-
տութեամբ եղած է, մնացեալ 383
ոսկին և ընդ նմին բուն դրամագլխոյն
ներկայ տարւոյս (ի 12էն Յուլիսի 1871
ց 12 Յուլիսի 1872 ամի) շահը՝ 200
ոսկի, ընդ ամենն 583 ոսկի առ ձեռն
պատրաստի գումարն արդէն իսկ ՚ի
գործ դնել և շահաբեր շինուածքներ
կառուցանել յօգուտ լաւանգաւոր-
աց Վարժարանի Ս. Յակովբեանց :

Բ. — Իմ կամքս է, որ 2000 ոսկի դը-
րամագլխոյն բերած տարեկան 200 ոս-
կի շահով շարունակաբար նորանոր
շէնքեր շինուին, և նորակառոյց շին-
ւածոց բերած տարեկան եկամուտով
թէ հարկ եղած ժամանակ շէնքերը
նորոգուին, թէ Վարժարանի ամենա-
կարեւոր պէտքերը հագացուին և թէ
շարունակ օգտակար գրքեր տպուին
Սուրբ Աթոռոյն Տպարանին մէջ, և
դարձեալ նոյն գրեանց արդիւնքը մի
միայն նոյն Վարժարանի պայծառու-
թեան և յառաջագիմութեան հա-
մար գործածուի և ոչ ուրիշ որ և իցէ
բանի :

Գ. — Կը կամիմ և կը պարտաւո-
րեմ միանգամայն, որ Սուրբ Աթոռը
ամենայն օրինաւորութեամբ և հա-
ւատարմութեամբ գործադրելով իմ
Կոտակա, արդիւնաւորէ և բեղմնաւորէ,
որպէս զի տարուէ տարի Վարժարա-
նին արդիւնքն աւելնայ և ապագայի
մէջ Վարժարանը, ըստ նախնական նը-
պատակին և ըստ հիմնական կանոնին,
կարող ըլլայ Հայաստանի գաւառ-
ներուն մէջ ալ նորանոր ճիւղեր ու-
նենալ :

Դ. — Կը կամիմ որ իմ այս Կոտակիս
արդիւնքով Վարժարանին օգտին հա-
մար տպուած գրքերուն ամեն մէկուն
ճակտին վրայ իմ ազգատոհմիս անու-
նը գրուի, ՚ի յաւիտենական յի-
շատակ կենդանեաց և ննջեցեաց մեր
Ալքեան տոհմին :

Ե. — Իմ այն Կոտակիս օրինաւոր
գործադրութեան և անխափան ար-
դիւնաւորութեան համար Կոտակիս
կատար կը կարգեմ Սուրբ Երուսա-
ղէմի սրբոց Յակովբեանց Առաքելա-
կան Ս. Աթոռոյն ներկայ Եւսայի Պատ-
րիարք Արքաղան Արքեպիսկոպոսը,
ապագայ իւր Յաջորդները, ներկայ
Տնօրէն Ժողովը և իւր Յաջորդները,

Դպրոցի ներկայ և ապագայ Տեսչութիւնը, միով բանիւ նոյն Վանքի համայն անձնուէր և հաւատարիմ միաբանական Ուխտը, որք պարտաւոր են հարկաւորապէս հսկել իմ Կոտակի անթերի գործադրութեանը ամենայն արթնութեամբ, և ամեն տարի օրինակոր և կարգաւոր արձանագրութեամբ հաշիւ տալ ինձ, իմ ժառանգներուն և Ազգեան տոհմի մերձաւոր աղջականներուն ։

2. - Զանուէն արդարութեան և հաւատարմութեան՝ առաջի Աստուծոյ և համայն Հայ աղգութեան կը պարտաւորեմ իմ Կոտակապատարներս, այսինքն Սրբոց Յակովբեանց Վանուց ներկայ և ապագայ Սրբազան Պատրիարքները, Եպիսկոպոսները, Դպրոցի Տեսչութիւնները և բոլոր միաբանական Ուխտը, որ ՚ի սէր Աստուծոյ, և յագուտ Ազգին, Զանան, աշխատին ամենայն սիրով և հաւատարմութեամբ գործադրել իմ Կոտակա բուն իմ կուսաց և նպատակիս համաձայն, որ է միմիայն իմ Ազգիս մանկանց մտաւոր և բարոյական բարգաւաճումը ։ Կը պարտաւորեմ զիրենք, որ բնաւ իրաւունք չունենան իմ նպատակէս ու պայմաններէս խոտորիլ և ուրիշ բանի գործածել զայն ։ Իսկ եթէ, զբժբազդաբար ըլլայ որ, որ և իցէ ժամանակ չեղին այս իմ Կոտակիս նպատակէն, որ չեմ յուսար, այժմէն թէ իմ ժառանգներս և թէ բոլոր Հայ աղգութիւնը դատաստաղ կը կարգեմ որ միմիայն այսպիսի զանցառութեան կամ պարտազանցութեան դէպքերու մէջ իրաւամբ հսկեն իմ սոյն Կոտակա բուն իմ նպատակիս գործադրելու համար ։

Այս է իմ երկարժամանակեայ փափագս, աղտաւ կամքս և ինքնայոժար որոշումս, իմ երկար խորհելովս, առ

ռողջ և ըւրջ դատողութեամբս այսպէս որոշեցի և կը հաստատեմ ջերմեռանդն սիրով, ուստի իմ ժառանգներս կամ աղջականներս բնաւ իրաւունք չունին իմ այս ինքնայոժար Կըտակա խափանել և իմ նուիրական կամքս բռնաբարել, մոնաւանդ թէ իրենք ալ պարտաւոր են հաստատութեանը և յարատեւութեանը նպատակէ բանիւ և արդեամբ, վասն զի այս իմ սեպհական իրաւունքս է և աշխատանացս ու քրտանցս արդիւնքն, զոր ես մարդկային պարտքս ճանչնալով սիրով և յօժարութեամբս կոտակելով կը նուիրեմ յօգուտ Ժառանգաւորաց Վարժարանին Ս. Երուսաղէմի ։ Գոհ եմ Աստուծոյմէ, շնորհակալ եմ իւր առատ պարգեւէն, որ արդիւնաւորած է իմ աշխատանքս, և ահա ես ալ յօժար կամօքս, մըտաց և սրտի ինքնախորհուրդ համալմամբս և ուրախ հոգւով նոյն աշխատանացս արդիւնքէն մասն կը հանեմ իմ սիրելի Ազգիս մանկանց կրթութեան և դատաւարակութեան համար ։

Ուստի ահա կենդանութեանս տետենս, մարմնոյ և մտաց առողջ ժամանակիս, հասուն խորհրդովս գրեցի, կը ստորագրեմ, կը կնքեմ և կը հաստատեմ սոյն Կոտակա, իմ իսկական ձեռամբս և կնքովս ։

Յակոբ Ազգեան ։

12 Օգոս. 1871.

Երեսասղէմ ։

Ղրեցան Կէնդ օրինալ, յորոց Ֆէն Ռի գրասի Դ Գապրիւրարանի, Դ Խորհրդարանի, Դ Եկեղեցւոյ, Դ Վարժարանի և առ Բարեպաշտ Կոտակարան ։